

Antoni Jopek

Jan Kulpa (28 III 1908 - 20 III 1983)

Biuletyn Polonistyczny 27/1 (91), 152-156

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

na temat roli polskich uzdrowisk w kulturze narodowej. Plany te przekreśliła choroba doc. Reginy Gerleckiej.

Prof. dr Maria Grzędzielska

JAN KULPA

|28 III 1908 - 20 III 1983|

W marcu 1983 r. zmarł na atak serca prof. dr Jan Kulpa. Odszedł od nas wybitny praktyk i teoretyk metodyki nauczania literatury i języka polskiego, zwłaszcza w zakresie szkoły podstawowej, a także pedagogiki. Opuścił nas człowiek dobry, skromny, życzliwy ludziom, społecznik (w najlepszym tego słowa znaczeniu), niezrównany opiekun studentów. Chociaż życie nie oszczędziło Mu wielu kłopotów i zmartwień, umiał je znosić z dużym hartem, a nawet z pogodą ducha. W zawodzie nauczycielskim pracował 50 lat.

Jan Kulpa urodził się 28 marca 1908 r. w Zabłociu pod Żywcem. Był synem Marcina, urzędnika kolejowego. Matka, Maria z Bednarskich, pochodziła z brzeskiej rodziny, w której kultywowano tradycje patriotyczne. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Żywcu, a potem w Brzesku, gdzie też ukończył 8-klasowe gimnazjum humanistyczne. W 1926 r. zapisał się na polonistykę i pedagogikę w Uniwersytecie Jagiellońskim. 27 marca 1930 r. obronił pracę magisterską ("Poezja filomatów"), napisaną pod kierunkiem prof. Ignacego Chrzanowskiego. W półtora roku później uzyskał magisterium z pedagogiki na podstawie przedłożonej rozprawy: "Ilustracja i jej znaczenie dla zdolności analizowania i syntetyzowania u dziecka", przygotowanej w seminarium prof.

Stefana Szumana. 20 października 1933 r. złożył egzamin nauczycielski.

Na początku września 1932 r. podjął zajęcia w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Ostrowcu Świętokrzyskim. W związku z likwidacją tego typu szkół przeniósł się w 1936 r. do Krakowa, gdzie otrzymał etat instruktora języka polskiego w Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Podczas okupacji uczył w szkole powszechnej we wsi Głewiec (gmina Wierzбно, pow. miechowski). Równocześnie organizował i prowadził komplety tajnego nauczania w zakresie szkoły powszechnej i średniej w nadwiślańskich gminach powiatu miechowskiego. Na kursy te uczęszczało około 240 osób. Założył również podziemny uniwersytet powszechny w Głewcu (którego był kierownikiem), a także w Dobranowicach.

Podczas wojny Jan Kulpa związał się z konspiracyjnym Ruchem Ludowym i brał aktywny udział w jego organizacjach politycznych i wojskowych. Redagował pismo "Wieś idzie".

Po wyzwoleniu Krakowa założył tu Liceum Pedagogiczne. Był pierwszym dyrektorem tej szkoły. Po kilku miesiącach został powołany na stanowisko naczelnika Wydziału Kształcenia Nauczycieli w kieleckim Kuratorium Okręgu Szkolnego. Organizował kursy dla kandydatów na nauczycieli, a także dla pedagogów podnoszących swoje kwalifikacje zawodowe. Po przyjeździe do Krakowa w 1950 r. otrzymał nominację na dyrektora II Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących. W 1954 r. objął kierownictwo Sekcji Oświaty Dorosłych w Wojewódzkim Ośrodku Kształcenia Kadr Oświatowych. W 1956 r. przeniósł się do I Studium Nauczycielskiego. W 1957 r. rozpoczął zajęcia dydaktyczne w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej jako kontraktowy zastępca profesora. W 1961 r. otrzymał etat starszego

wykładowcy. 3 maja 1961 r. w krakowskiej WSP obronił pracę doktorską ("Problem kształcenia nauczycieli szkół powszechnych w Polsce w latach 1918-1939"), napisaną pod kierunkiem doc. Henryka Smarzyńskiego. 16 września 1966 r. habilitował się w Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie rozprawy: "Nauczanie języka polskiego w szkole podstawowej dla pracujących". Opiekunem przewodu habilitacyjnego był prof. Stanisław Jodłowski. W roku następnym uzyskał stanowisko docenta, a w dniu 1 sierpnia 1972 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym krakowskiej WSP. Z końcem roku akad. 1977/1978 przeszedł w stan spoczynku, nie przerywając do końca życia dydaktycznych i naukowych kontaktów z uczelnią.

W krakowskiej WSP pełnił Jan Kulpa szereg odpowiedzialnych funkcji. W latach 1966-1969 był prodziekanem Wydziału Filologiczno-Historycznego Studium dla Pracujących na zaocznej filologii polskiej oraz na wieczorowej i zaocznej pedagogice. Przez pewien czas kierował Katedrą Pedagogiki Eksperymentalnej. Z dniem 1 października 1969 r. objął funkcję dyrektora Instytutu Nauk Pedagogicznych, którego był współtwórcą. Funkcję tę pełnił do 30 września 1978 r. W tym samym czasie kierował Zakładem Metodyki Nauczania Początkowego. Od 1 października 1975 r. do 31 sierpnia 1978 r. piastował godność prorektora do spraw nauczania. Przez wiele lat zasiadał w Senacie uczelni.

Prof. Jan Kulpa aktywnie uczestniczył w krakowskim i ogólnopolskim życiu naukowym oraz oświatowym. Przez kilka lat przewodniczył Zespołowi Pedagogów przy Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Kierował sekcją Kształcenia Nauczycieli przy Zarządzie Głównym ZNP. Był założycielem i przewodniczącym krakowskiego Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej, a także prezesem wojewódzkiego Zarządu Towarzystwa

Wiedzy Powszechnej.

Od wielu lat uczestniczył, początkowo jako członek, a następnie jako przewodniczący, w pracach Komisji Nauk Pedagogicznych Oddziału P.N w Krakowie. Był przewodniczącym Komitetu Redakcyjnego i redaktorem naukowym "Rocznika", wydawanego przez tę komisję.

Działalność naukową rozpoczął Jan Kulpa przed wojną. W latach 1930-1939 ogłosił około 50 publikacji. Jako druki zwarte ukazały się wówczas: "Czytanki i lektura w szkole powszechnej" (1937); "Nauczanie wierszy w szkole powszechnej" (1938); "Ćwiczenia stylistyczne w szkole powszechnej" (1939).

Po wyzwoleniu aktywność naukowa Profesora uległa znacznemu poszerzeniu. W ciągu niemal 40 lat opublikował ponad 500 pozycji.

W penetracjach naukowych Jana Kulpy przewijają się podstawowe wątki: metody nauczania języka polskiego, kształcenie nauczycieli, technika uczenia się i rozwijania myślenia młodzieży i dorosłych przede wszystkim w procesie nauczania, oświata dla dorosłych. Krakowski Uczony często zastanawiał się w swoich publikacjach nad rolą lektury w realizacji programu języka polskiego, przy czym kładł nacisk na kształcenie umiejętności poznawania dzieła literackiego. Znaczna część prac z bogatego dorobku naukowego zmarłego Profesora związana jest z problematyką nauczania literatury i języka polskiego. Napisał też szereg prac z dydaktyki ogólnej i pedagogiki.

Jan Kulpa po mistrzowsku łączył w swojej działalności naukowej teorię z praktyką. Jego spuścizna intelektualna świadczy o dużej świadomości metodologicznej, wielostronnej wiedzy, o szerokich zainteresowaniach, a zwłaszcza o znajomości szkoły, wycuciu jej aktualnych, rzeczywistych potrzeb, jeśli chodzi o

proces nauczania i dydaktycznego oddziaływania. Szczególnie dużo uwagi poświęcił problematyce studiów zaocznych i wieczorowych na poziomie podstawowym, średnim i wyższym. W dużym stopniu przyczynił się do unaukowania i unowocześnienia dydaktyki literatury i języka polskiego.

W krakowskiej WSP przez 13 lat prowadził także zajęcia z metodyki nauczania literatury i języka polskiego. Wykłady Jana Kulpy odznaczały się zwięzłością, przystępnością i rzeczowością. Był dobrym mówcą. Nie można pominąć zasług Profesora dla kształcenia kadry naukowej w kierowanym przez Niego Instytucie Nauk Pedagogicznych. W krakowskiej WSP wykształcił ponad 300 magistrów (w tym około 150 polonistów), wypromował 36 doktorów. Opiekował się kilkoma przewodami habilitacyjnymi.

W dniu pogrzebu prof. Jana Kulpy na cmentarzu Rakowickim zebrały się ogromne tłumy. W obrzędach funeralnych wzięło udział wielu nauczycieli, niektórzy przybyli z odległych miejscowości, aby oddać ostatnią posługę swemu Mistrzowi.

Doc. dr Antoni Jopek

EWA KORZENIEWSKA

|21 X 1910 - 23 VI 1983|

Ewa z Rostkowskich Korzeniewska, żona wybitnego teatrologa i reżysera Bohdana, należała do "pokolenia literaturoznawców 1910", które zostawiło trwały ślad w nauce, a wydało takich badaczy, jak Hopensztand, Siedlecki, Budzyk, Mayenowa, Wyka, Mikulski. Badacze ci kładli podwaliny nowatorstwa we współczesnej polskiej nauce o literaturze, złowili drogi rozwoju